

Poglavlje 5

Aritmetičke funkcije

Kažemo da je funkcija $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{C}$ multiplikativna ako je $f(mn) = f(m)f(n)$ za sve relativno proste $m, n \in \mathbb{N}$. Primjeri multiplikativnih funkcija su (pretpostavljamo da je $n = p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k}$)

$$\varphi(n) = n \prod_{p|n} \left(1 - \frac{1}{p}\right) \quad (\text{broj brojeva od 1 do } n \text{ relativno prostih s } n),$$

$$\tau(n) = (\alpha_1 + 1) \dots (\alpha_k + 1) \quad (\text{broj pozitivnih djelitelja broja } n),$$

$$\sigma(n) = \frac{p_1^{\alpha_1+1} - 1}{p_1 - 1} \dots \frac{p_k^{\alpha_k+1} - 1}{p_k - 1} \quad (\text{zbroj pozitivnih djelitelja broja } n),$$

$$\mu(n) = \begin{cases} 0 & : n \text{ nije kvadratno slobodan,} \\ (-1)^k & : n \text{ je kvadratno slobodan.} \end{cases} \quad (\text{Möbiusova funkcija}),$$

$$\omega(n) = k \quad (\text{broj različitih prostih djelitelja broja } n).$$

Teorem: Ako je funkcija $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{C}$ multiplikativna, tada je i funkcija $g(n) = \sum_{d|n} f(d)$

također multiplikativna.

Teorem (Möbiusova formula inverzije): Neka je $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{C}$ proizvoljna funkcija i $F(n) = \sum_{d|n} f(d)$. Tada je

$$f(n) = \sum_{d|n} \mu(d) F\left(\frac{n}{d}\right).$$

Zadatak 5.1. Neka je $n \in \mathbb{N}$. Dokažite da $2 \nmid \tau(n)$ ako i samo ako je n potpun kvadrat.

Rješenje. Neka je $n = p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k}$. Tada je $\tau(n) = (\alpha_1 + 1) \dots (\alpha_k + 1)$ što je neparno ako i samo ako $2 \mid \alpha_1, \dots, \alpha_k$, tj. ako i samo ako je $n = x^2$.

Zadatak 5.2. Odredite sve $n \in \mathbb{N}$ takve da je $\tau(9n) = 10$.

Rješenje. Iz definicije funkcije τ vidimo da, ako je $\tau(k) = 10 = 2 \cdot 5$, tada je $k = p^9$ ili $k = pq^4$ za neke proste p, q . Kako je $k = 9n$, tada je $n = 3^7$ ili $n = 3^2p$, $p \neq 3$ i lako se vidi da su svi ti brojevi rješenja zadatka.

Zadatak 5.3. Dokažite da broj oblika $n = 12m + 9$, $(m, 3) = 1$ ne može biti savršen.

Rješenje. Pretpostavimo da je $\sigma(n) = 2n$. Kako $(4m + 3, 3) = 1$, tada vrijedi

$$\sigma(n) = \sigma(3 \cdot (4m + 3)) = 4 \cdot \sigma(4m + 3) = 6 \cdot (4m + 3) = 2n.$$

Međutim, ovo nije moguće jer $4 \nmid 6(4m + 3)$.

Zadatak 5.4. Odredite jesu li sljedeće funkcije na skupu $\mathbb{N}$ multiplikativne?

(a) $F(n) = \sum_{d|n} (d, \mu(d))$.

(b) $G(n) = \sum_{d|n} (d, d + 2)$.

(c) $H(n) = \varphi(n^2)$.

(d) $S(n) = \begin{cases} n, & n = x^2, \\ 0, & \text{inače.} \end{cases}$

(e) $\omega(n) = \sum_{p|n \text{ prost}} 1$.

(f) $f(n) = \lfloor \sqrt{4n} \rfloor - \lfloor \sqrt{4n - 1} \rfloor$.

Rješenje. (a) Primijetimo da je funkcija $f(n) = (n, \mu(n))$ multiplikativna. Stoga je i funkcija F također multiplikativna.

(b) Primijetimo da je funkcija $g(n) = (n, n + 2) = (n, 2)$ multiplikativna. Stoga je i funkcija G također multiplikativna.

(c) Ako je $(a, b) = 1$, tada je i $(a^2, b^2) = 1$. Dakle, $H(ab) = \phi(a^2 b^2) = \phi(a^2) \phi(b^2) = H(a)H(b)$.

(d) Ako je $ab = x^2$ i $(a, b) = 1$, tada a, b moraju biti potpuni kvadrati. Stoga je funkcija S multiplikativna.

(e) Funkcija $\omega(n)$ broji koliko različitih prostih djelitelja ima prirodan broj n . Nije teško provjeriti da za relativno proste a, b vrijedi $\omega(ab) = \omega(a) + \omega(b)$ i stoga funkcija nije multiplikativna.

(f) Ideja ovdje je da su brojevi $\lfloor \sqrt{4n} \rfloor$ i $\lfloor \sqrt{4n - 1} \rfloor$ vrlo često jednaki. Preciznije, ako je $a^2 \leq 4n < (a+1)^2$, tada je $\lfloor \sqrt{4n} \rfloor = a$ i $a^2 - 1 \leq 4n - 1 < a^2 + 2a < (a+1)^2$. Izraz $\lfloor \sqrt{4n} \rfloor - \lfloor \sqrt{4n - 1} \rfloor$ je veći od 0 ako i samo ako je $4n = a^2$ i u tom slučaju je jednak 1. Dakle,

$$f(n) = \begin{cases} 1 & : n = x^2, \\ 0 & : \text{inače,} \end{cases}$$

a to je multiplikativna funkcija.

Zadatak 5.5. Dokažite da za sve $n \in \mathbb{N}$ vrijedi $\sigma(n) < n\sqrt{2\tau(n)}$.

Rješenje. Funkcija $\frac{\sigma(n)}{n\sqrt{\tau(n)}}$ je multiplikativna što nam daje ideju da provjerimo što se događa kad je $n = p^k$. Vrijedi

$$\frac{\sigma(p^k)}{p^k \tau(p^k)} = \frac{1 + p + \dots + p^k}{p^k \cdot \sqrt{k+1}} = \frac{p^{k+1} - 1}{p^k(p-1) \cdot \sqrt{k+1}} < \frac{1}{(1 - \frac{1}{p})\sqrt{k+1}}$$

Ova gornja ograda je skoro uvijek manja ili jednaka 1. Preciznije, ako je $p \geq 5$, tada je $\frac{1}{(1 - \frac{1}{p})\sqrt{k+1}} \leq \frac{5}{4\sqrt{2}} < 1$. Također, ako je $k \geq 3$, tada je $\frac{1}{(1 - \frac{1}{p})\sqrt{k+1}} \leq \frac{2}{\sqrt{4}} = 1$.

Za $p = 3$ imamo

$$\frac{\sigma(3^k)}{3^k \tau(3^k)} \begin{cases} \leq 1, & k \geq 3, \\ = \frac{1+3+9}{9 \cdot \sqrt{3}} = \frac{13}{9\sqrt{3}} < 1, & k = 2, \\ = \frac{1+3}{3 \cdot \sqrt{2}} = \frac{4}{3\sqrt{2}} < 1, & k = 1, \\ = 1, & k = 0. \end{cases}$$

U svakom slučaju je gornja ograda ovdje najviše 1. Za $p = 2$ imamo

$$\frac{\sigma(2^k)}{2^k \tau(2^k)} \begin{cases} \leq 1, & k \geq 3, \\ = \frac{1+2+4}{4 \cdot \sqrt{3}} = \frac{7}{4\sqrt{3}}, & k = 2, \\ = \frac{1+2}{2 \cdot \sqrt{2}} = \frac{3}{2\sqrt{2}}, & k = 1, \\ = 1, & k = 0. \end{cases}$$

Ovdje je gornja ograda najviše $\frac{3}{2\sqrt{2}}$. Dakle,

$$\frac{\sigma(n)}{n\sqrt{\tau(n)}} \leq \frac{3}{2\sqrt{2}} \cdot 1 \dots \cdot 1 < \sqrt{2}.$$

Zadatak 5.6. Dokažite sljedeće identitete.

(a) $\prod_{d|n} d = n^{\frac{\tau(n)}{2}}$.

(b) $\sum_{d|n} \varphi(d) = n$.

(c) $\sum_{d|n} \mu(d)\tau(d) = (-1)^{\omega(n)}$.

(d) $\sum_{d|n} |\mu(d)| = 2^{\omega(n)}$.

(e) $\sum_{d|n} \frac{\mu^2(d)}{\varphi(d)} = \frac{n}{\varphi(n)}$.

Rješenje. (a) Osnovna ideja ovdje je uparivanje djelitelja d s $\frac{n}{d}$. Vrijedi

$$\prod_{d|n} d \cdot \prod_{d|n} d = \prod_{d|n} \left(d \cdot \frac{n}{d}\right) = n^{\tau(n)} \implies \prod_{d|n} d = n^{\frac{\tau(n)}{2}}.$$

(b) Funkcija φ je multiplikativna pa je tvrdnju dovoljno dokazati u slučaju $n = p^k$. Vrijedi

$$\sum_{d|p^k} \varphi(d) = 1 + (p-1) + p(p-1) + \dots + p^{k-1}(p-1) = 1 + p^k - 1 = p^k.$$

- (c) Primijetimo da je funkcija $f(n) = \mu(d)\tau(d)$ multiplikativna pa je tvrdnju dovoljno dokazati u slučaju $n = p^k$. Vrijedi

$$\sum_{d|p^k} \mu(d)\tau(d) = \tau(1) - \tau(p) = 1 - 2 = -1.$$

iz čega po definiciji funkcije $\omega(n)$ slijedi tvrdnja.

- (d) Primijetimo da je funkcija $|\mu(n)|$ multiplikativna pa je tvrdnju dovoljno dokazati u slučaju $n = p^k$. Vrijedi

$$\sum_{d|p^k} |\mu(d)| = |\mu(1)| + |\mu(p)| = 2.$$

- (e) Primijetimo da je funkcija $\frac{\mu^2(n)}{\varphi(n)}$ multiplikativna pa je tvrdnju dovoljno dokazati u slučaju $n = p^k$. Vrijedi

$$\sum_{d|p^k} \frac{\mu^2(d)}{\varphi(d)} = \frac{1}{\varphi(1)} + \frac{1}{\varphi(p)} = 1 + \frac{1}{p-1} = \frac{p}{p-1} = \frac{p^k}{\varphi(p^k)}.$$

Zadatak 5.7. Definirajmo funkciju $H : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$, $H(n) = \frac{\tau(n)}{\sum_{d|n} \frac{1}{d}}$. Odredite sve n za koje je $H(n) \leq 2$.

Rješenje. Znamo da je $\sum_{d|n} \frac{1}{d} = \sum_{d|n} \frac{\frac{n}{d}}{n} = \frac{\sum_{d|n} d}{n} = \frac{\sigma(n)}{n}$. Stoga je $H(n) = \frac{\tau(n) \cdot n}{\sigma(n)}$. To je multiplikativna funkcija pa pogledajmo što se događa kad je $n = p^k$. Vrijedi

$$H(p^k) = \frac{(k+1)p^k}{p^k + p^{k-1} + \dots + 1} = \frac{k+1}{1 + \frac{1}{p} + \dots + \frac{1}{p^k}} = \frac{(k+1)(1 - \frac{1}{p})}{1 - \frac{1}{p^{k+1}}} > (k+1) \left(1 - \frac{1}{p}\right).$$

Ova donja ograda je skoro uvijek barem 2 (što implicira da je $H(p^k) > 2$). To nije istina samo za $k = 1$ i za $(k, p) = (2, 2)$. Uz to, vrijedi $H(p) = \frac{2p}{p+1}$, $H(4) = \frac{12}{7}$. Funkcija $f(x) = \frac{2x}{x+1}$ je strogo rastuća na $\mathbb{N}$ te je $f(2) = \frac{4}{3}$, $f(3) = \frac{3}{2}$, $f(5) = \frac{5}{3}, \dots$ Također je

$$H(p^k) = \frac{(k+1)p^k}{p^k + \dots + 1} > 1$$

za sve proste brojeve p i $k \geq 1$.

Sada nije teško vidjeti da je $H(4p_1 \dots p_m) > 2$ (jer je $H(4)H(3) = \frac{12}{7} \cdot \frac{3}{2} > 2$) i da je $H(p_1 \dots p_m) \geq H(p_1)H(p_2) \geq 2$ uz jednakost samo za $m = 2, p_1 = 2, p_2 = 3$. Stoga su sva rješenja $n = p, 4, 6$.

Zadatak 5.8. Dokažite da je $p\sigma(p) \equiv 2 \pmod{\varphi(p)}$ za sve proste brojeve p i odredite sve složene brojeve n za koje je $n\sigma(n) \equiv 2 \pmod{\varphi(n)}$.

Rješenje. Za proste brojeve p vrijedi $p\sigma(p) = p(p+1) \equiv 2 \pmod{p-1}$. Pretpostavimo sada da je n složen i da vrijedi $n\sigma(n) \equiv 2 \pmod{\varphi(n)}$.

Ako postoji neparan prost broj p takav da $p^2 | n$, tada $p | n, \varphi(n)$ pa tražena relacija nije moguća.

Ako $4 \mid n$, tada $\varphi(n)$ ne smije biti djeljivo s 4. To je moguće jedino za $n = 4$ i lako se provjeri da je to jedno rješenje.

Sada možemo pretpostaviti da je $n = p_1 \dots p_k$ kvadratno slobodan. Tražena relacija postaje

$$p_1 \dots p_k \cdot (p_1 + 1) \dots (p_k + 1) \equiv 2 \pmod{(p_1 - 1) \dots (p_k - 1)}.$$

Ako n ima bar 2 neparna prosta djelitelja, tada $4 \mid \sigma(n), \varphi(n)$ pa tražena relacija nije moguća. Ostaje nam još jedino mogućnost $n = 2p$. U tom slučaju je

$$2p \cdot 3(p + 1) \equiv 2 \pmod{p - 1} \iff 2 \cdot 6 \equiv 2 \pmod{p - 1} \iff p - 1 \mid 10.$$

Iz toga slijedi da su jedine mogućnosti $p = 3, 11$. Dakle, sva rješenja su $n = 4, 6, 22$.

Zadatak 5.9. Odredite najveći broj $n < 1000$ takav da je $\sigma(\varphi(n))$ prost broj.

Rješenje. Ako $\varphi(n)$ ima bar 2 različita prosta faktora, broj $\sigma(\varphi(n))$ je automatski složen zbog multiplikativnosti funkcija φ, σ . Nadalje, znamo da $2 \mid \varphi(n)$ za sve $n \geq 3$ pa stoga $\varphi(n)$ mora biti oblika 2^k , što je moguće samo ako je n produkt neke potencije broja 2 i različitih neparnih prostih brojeva oblika $2^{2^m} + 1$. Svi Fermatovi prosti brojevi manji od 1000 su 3, 5, 17, 257.

Također, znamo da je $\varphi(n) \leq n \leq 1000$ i $\sigma(2^k) = 2^{k+1} - 1$ pa je

$$\varphi(n) \in \{2, 4, 16, 64\}$$

(brojevi 8, 32, 128, 256, 512 otpadaju jer za njih broj $2^{k+1} - 1$ nije prost). Nakon malo računanja po slučajevima može se dobiti

$$\varphi(n) = 2 \implies n \in \{3, 4, 6\},$$

$$\varphi(n) = 4 \implies n \in \{5, 8, 10, 12\},$$

$$\varphi(n) = 16 \implies n \in \{17, 32, 34, 40, 48\},$$

$$\varphi(n) = 64 \implies n \in \{85, 128, 136, 160, 170, 192, 204, 240\}.$$

Dakle, rješenje je $n = 240$.

Zadatak 5.10. Odredite sve $n \in \mathbb{N}$ takve da je

(a) $\varphi(n)\sigma(n) = n^2$.

(b) $\varphi(n) = \lfloor \sqrt{n} \rfloor$.

(c) $\varphi(n^2) + \varphi((n+1)^2) \geq 2n^2$.

(d) $\sigma(n) + \varphi(n) = n\tau(n)$.

(e) $n + \tau(n) = 2\varphi(n)$.

(f) $\varphi(n) \mid n - 1, \omega(n) \leq 2$.

(g) (IMO shortlist 2000 *) $\tau(n)^3 = 4n$.

Rješenje. (a) Funkcija $\frac{\varphi(n)\sigma(n)}{n^2}$ je multiplikativna pa pogledajmo što se događa za $n = p^k$. Vrijedi

$$\frac{\varphi(p^k)\sigma(p^k)}{p^{2k}} = \frac{p^{k-1}(p-1) \cdot \frac{p^{k+1}-1}{p-1}}{p^{2k}} = \frac{p^{2k} - p^{k-1}}{p^{2k}} < 1.$$

Stoga dobivamo nejednakost $\varphi(n)\sigma(n) \leq n^2$, uz jednakost samo za $n = 1$.

(b) Funkcija $\frac{\varphi(n)}{\sqrt{n}}$ je multiplikativna pa pogledajmo što se događa za $n = p^k$. Vrijedi

$$\frac{\varphi(p^k)}{\sqrt{p^k}} = \frac{p^{k-1}(p-1)}{p^{\frac{k}{2}}}.$$

Primijetimo da je ovaj izraz skoro uvijek veći od 1. Preciznije, ako je $k \geq 2$, tada je $k-1 \geq \frac{k}{2}$ pa je $\frac{\varphi(p^k)}{\sqrt{p^k}} \geq p-1 \geq 1$. Također je $\frac{\varphi(p)}{\sqrt{p}} = \frac{p-1}{\sqrt{p}}$ što je veće od 1 za $p \geq 3$. Dakle, imamo

$$\frac{\varphi(p^k)}{\sqrt{p^k}} \begin{cases} = \frac{1}{\sqrt{2}} & : p^k = 2, \\ \geq p-1 \geq 1 & : k \geq 2, \\ \geq \frac{p-1}{\sqrt{p}} \geq \sqrt{2} & : p \geq 3, k = 1. \end{cases}$$

Iz ovoga zaključujemo da je $\varphi(n) < \sqrt{n}$ samo za $n = 2, 6$ i da je $\varphi(n) = \sqrt{n}$ samo za $n = 1, 4$. Nije teško provjeriti da su $n = 1, 2, 4, 6$ rješenja zadatka.

(c) Ako $2 \mid n$, tada je $\varphi(n^2) \leq \frac{n^2}{2}$, a ako $2 \nmid n$, tada je $\varphi((n+1)^2) \leq \frac{(n+1)^2}{2}$. U svakom slučaju vrijedi

$$\varphi(n^2) + \varphi((n+1)^2) \leq \max\left(\frac{n^2}{2} + (n+1)^2, n^2 + \frac{(n+1)^2}{2}\right) = \frac{n^2}{2} + (n+1)^2.$$

Ova gornja ograda je manja od $2n^2$ za sve $n \geq 5$. Ručnom provjerom vidimo da su jedina rješenja $n = 1, 2$.

(d) I u ovom zadatku glavna ideja je ocjenjivanje veličina. Po definiciji je $\sigma(n) = \sum_{d \mid n} d$, $\varphi(n) = \sum_{(d,n)=1} 1$. Stoga je

$$\sigma(n) \leq 1 + \sum_{1 < d \mid n} n = 1 + (\tau(n) - 1)n.$$

Također je $\varphi(n) \leq n - \tau(n) + 1$ jer jedino broj 1 istovremeno djelitelj n i relativno prost s n . Dakle,

$$\sigma(n) + \varphi(n) \leq 1 + (\tau(n) - 1)n + n - \tau(n) + 1 = n\tau(n) - \tau(n) + 2$$

što je manje od $n\tau(n)$ ako je n složen. Za $n = 1$ je $\sigma(1) + \varphi(1) = 2 > 1 = \tau(1)$, a za $n = p$ prost je $\sigma(p) + \varphi(p) = 2p = p\tau(p)$. Dakle, rješenje su svi prosti brojevi p .

- (e) Ako je n paran, tada je $\varphi(n) \leq \frac{n}{2}$. Stoga n i $\tau(n)$ moraju biti neparni. Broj $\tau(n)$ je neparan ako i samo ako je n potpun kvadrat. Stoga je $n = x^2$, gdje je x neparan.

Međutim, sada $x \mid n, \varphi(n)$ pa mora vrijediti $x \mid \tau(x^2)$. Neka je $x = p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k}$. To znači da

$$p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k} \mid (2\alpha_1 + 1) \dots (2\alpha_k + 1).$$

Međutim, nije teško dokazati da je $p_i^{\alpha_i} \geq 3^{\alpha_i} \geq 2\alpha_i + 1$ s jednakošću ako i samo ako je $p_i = 3, \alpha_i = 1$.

Dakle, jedini kandidati su $n = 1^2, 3^2$ i lako se da su to zaista rješenja.

- (f) Ako $p^2 \mid n$, tada bi moralo vrijediti $p \mid \varphi(n) \mid n - 1$ što nije moguće jer $p \nmid n - 1$. Dakle, n mora biti kvadratno slobodan. Primijetimo da su $n = 1$ i prosti brojevi $n = p$ rješenja zadatka. Pretpostavimo sad da je $n = pq$ produkt 2 različita prosta broja jer je zbog uvjeta $\omega(n) \leq 2$ to jedina preostala mogućnost.

Tada vrijedi $(p - 1)(q - 1) \mid pq - 1$. Zato $p - 1 \mid pq - 1 \implies p - 1 \mid q - 1$. Analogno se dobije $q - 1 \mid p - 1$. Iz ove dvije djeljivosti se dobije da mora vrijediti $p = q$ što je nemoguće jer su p, q različiti. Dakle, sva rješenja su $n = 1$ i $n = p$.

- (g) Primijetimo da n mora biti oblika $n = 2k^3$ pa jednadžba postaje $\tau(2k^3) = 2k$. Pretpostavimo da je $k = 2^\alpha p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k}, 2 < p_1 < \dots < p_k$. Tada imamo

$$(3\alpha + 2)(3\alpha_1 + 1) \dots (3\alpha_k + 2) = 2^{\alpha+1} p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k}.$$

Iz ovoga možemo zaključiti da je $p_1 \geq 5$. Ključna ideja u ovom zadatku je da su s lijeve strane jednakosti linearne, a s desne eksponencijalne funkcije. Stoga je lijeva strana skoro uvijek manja od desne.

Preciznije, nije teško pokazati indukcijom da je $2^{\alpha+1} > 3\alpha + 2$ za $\alpha \geq 3$ i $p_i^{\alpha_i} \geq 5^{\alpha_i} > 3\alpha_i + 1$ za $\alpha_i \geq 1$. Dakle, $\alpha \leq 2$.

Za $\alpha = 0$ i $\alpha = 2$ vrijedi $2^{\alpha+1} = 3\alpha + 2$ pa je $k = 0$ (zbog nejednakosti $p_i^{\alpha_i} > 3\alpha_i + 1$). Lako se vidi da su $k = 1, 4$ rješenja. Neka je sada $\alpha = 1$. Jednadžba postaje

$$5 \cdot (3\alpha_1 + 1) \dots (3\alpha_k + 2) = 4 \cdot p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k}.$$

Indukcijom nije teško pokazati da je $p_i^{\alpha_i} \geq 5^{\alpha_i} \geq \frac{5}{4}(3\alpha_i + 1)$ uz jednakost samo za $p_i = 5, \alpha_i = 1$. Stoga je jedino rješenje u ovom slučaju $k = 10$.

Dakle, sva rješenja su $n = 2, 128, 2000$.

Zadatak 5.11. Dokažite da za sve $a, b \in \mathbb{N}$ vrijedi $\tau(ab) \leq \tau(a)\tau(b)$.

Rješenje. Funkcija τ je multiplikativna pa možemo pretpostaviti $a = p^k, b = p^l$. Tada vrijedi

$$\tau(ab) = k + l + 1 < (k + 1)(l + 1) = \tau(a)\tau(b).$$

Zadatak 5.12. (*) Odredite sve multiplikativne strogo rastuće funkcije $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ takve da je $f(2) = 2$.

Rješenje. Prvo odredimo $f(3)$. Imamo sljedeći niz nejednakosti

$$f(3)f(5) = f(15) < f(18) = 2f(9) < 2f(10) = 4f(5) \implies f(3) < 4.$$

Zaključujemo da je $f(3) = 3$. Kako je onda $f(6) = 6$, automatski zaključujemo da je $f(4) = 4$, $f(5) = 5$.

Sada je $f(10) = 2f(5) = 10$ pa imamo i da je $f(n) = n$ za sve $n \leq 10$. Tada je $f(18) = 2f(9) = 18$ pa imamo da je $f(n) = n$ za sve $n \leq 18$. Nastavljajući induktivno ovaj postupak dobit ćemo da je $f(n) = n$ za sve $n \in \mathbb{N}$ i lako se provjeri da je to stvarno rješenje ove funkcijske jednadžbe.

Zadatak 5.13. (*) Odredite sve rastuće funkcije $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ takve da je $f(2) = 2$ i $f(mn) = f(m)f(n)$ za sve $m, n \in \mathbb{N}$.

Rješenje. Prvo vidimo da je $f(2^n) = 2^n$ za sve $n \in \mathbb{N}$. Neka je p^k potencija prostog broja i $n \in \mathbb{N}$ takav da je $2^n \leq p^k < 2^{n+1}$. Tada je

$$2^n \leq f(p)^k \leq 2^{n+1} \implies \frac{1}{2} \leq \frac{f(p)^k}{p^k} \leq 2.$$

Ako je $f(p) \geq p + 1$, izraz $\frac{f(p)^k}{p^k}$ će za dovoljno veliki k biti veći od 2, a ako je $f(p) \leq p - 1$, izraz $\frac{f(p)^k}{p^k}$ će za dovoljno veliki k biti manji od $\frac{1}{2}$. Stoga je $f(p) = p$ i iz toga se lako dobije da mora biti $f(n) = n$ za sve $n \in \mathbb{N}$. Lako se provjeri da je to zaista rješenje.

Napomena: Paul Erdős je 1946. dokazao teorem koji kaže da je svaka rastuća multiplikativna funkcija $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R}^+$ nužno oblika $f(n) = n^a$ za neki $a \geq 0$. Dokaz teorema dijeli se na dva dijela.

Teorem A: Ako je $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R}^+$ rastuća i potpuno multiplikativna (tj. $f(mn) = f(m)f(n)$ za sve $m, n \in \mathbb{N}$). tada postoji $a \geq 0$ takav da je $f(n) = n^a$ za sve $n \in \mathbb{N}$.

Teorem B: Ako je $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R}^+$ rastuća i multiplikativna, tada je f potpuno multiplikativna.

Dokaz Teorema A je sličan rješenju zadatka 5.13. Dokazi oba teorema mogu se naći u [1].

Bibliografija

- [1] E. Howe: *A new proof of Erdős's theorem on monotone multiplicative functions*, <https://services.artofproblemsolving.com/download.php?id=YXROYWNoWVudHMvMy91LzAzODljZWU3ZjI4M2VjMGUyZDc0OTFlZWZiODc5Njk1NDljM2MxLnBkZg=&rn=RXJkb3MgVGh1b3J1bS5wZGY=>

5